

Vaikutusten hankinta – sosiaalinen ja taloudellinen merkitys kunnille juuri nyt

Kuntamarkkinat 9.-10.9.2020

Jari Vaine

Tilannekuva

Kuntatalouden kehitysnäkymät vaikeat

- Kuntatalouden tulot kasvavat selvästi menoja hitaammin
- Koronapandemian vaikutukset
- Investointi- ja velanhoitokyky koetuksella

Kuntien sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haasteita

- Väestömuutokset (ikä rakenne, muuttoliike), hoivan tarpeet
- Lapsiperheiden tilanne, lasten ja nuorten syrjäytyminen, huostaanotot
- Ilmastonmuutoksen torjunta, kestävä kehitys
- Koronain jälkihoito

Mistä ratkaisuja?

- Kokeilut, hyväksytty tapa uudistaa
- Hyvinvointitalous - teema
- Ennakoivan ja ehkäisevän toiminnan mahdollisuudet
- Linjauksia ja halukkuutta ilmastonmuutoksen hillitsemisestä
- Hallitusohjelma: OSALLISTAVA JA OSAAVA SUOMI – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta

Tarvitaan uudenlaista ajattelua ja tekemistä

- Hyvinvoinnin lisäämiseen ja ongelmien ehkäisyyn uusia toiminta- ja rahoitusmalleja, jotka auttavat myös julkisen talouden tasapainottamisessa
- Resursseja vaikuttaviin ratkaisuihin – keskinäiset riippuvuussuhteet, ilmiölähtöisyys
- Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä

(Lähde: Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus (TEM))

Vaikuttavuusinvestoiminen (engl. Impact investing)

- Yksityisen pääoman tietoista suuntaamista toimintaan, joka saa aikaan sekä taloudellista tuottoa että mitattavaa yhteiskunnallista/ympäristöllistä hyötyä

Tulosperusteinen rahoitussopimus (SIB/EIB/DIB)

- On yksi vaikuttavuusinvestoimisen muoto, jossa kerätyt sijoitusvarat käytetään yhteisen tulostavoitteen saavuttamiseen
  - Sijoittajat kantavat, vähintään pääosin, toiminnan taloudelliset riskit ja julkinen sektori maksaa vain tuloksista
- SIB-mallin keskeiset toimijat
  - **Julkinen sektori** - Maksaa saavutetuista tuloksista
  - **Sijoittaja** - Raha hakee merkitystä
  - **Palveluntarjoaja** - Kilpailuetua vaikuttavuuden todentamisessa
- **SIB** = Social Impact Bond
- **EIB** = Environmental Impact Bond
- **DIB** = Development Impact Bond

(Lähde: Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus (TEM))

Vaikutusten hankintaprosessin eteneminen

- Minkälainen ilmiö on ja miten siihen vaikuttamalla voidaan ehkäistä ongelmien ja sitä kautta kustannusten syntymistä tai kasvamista?

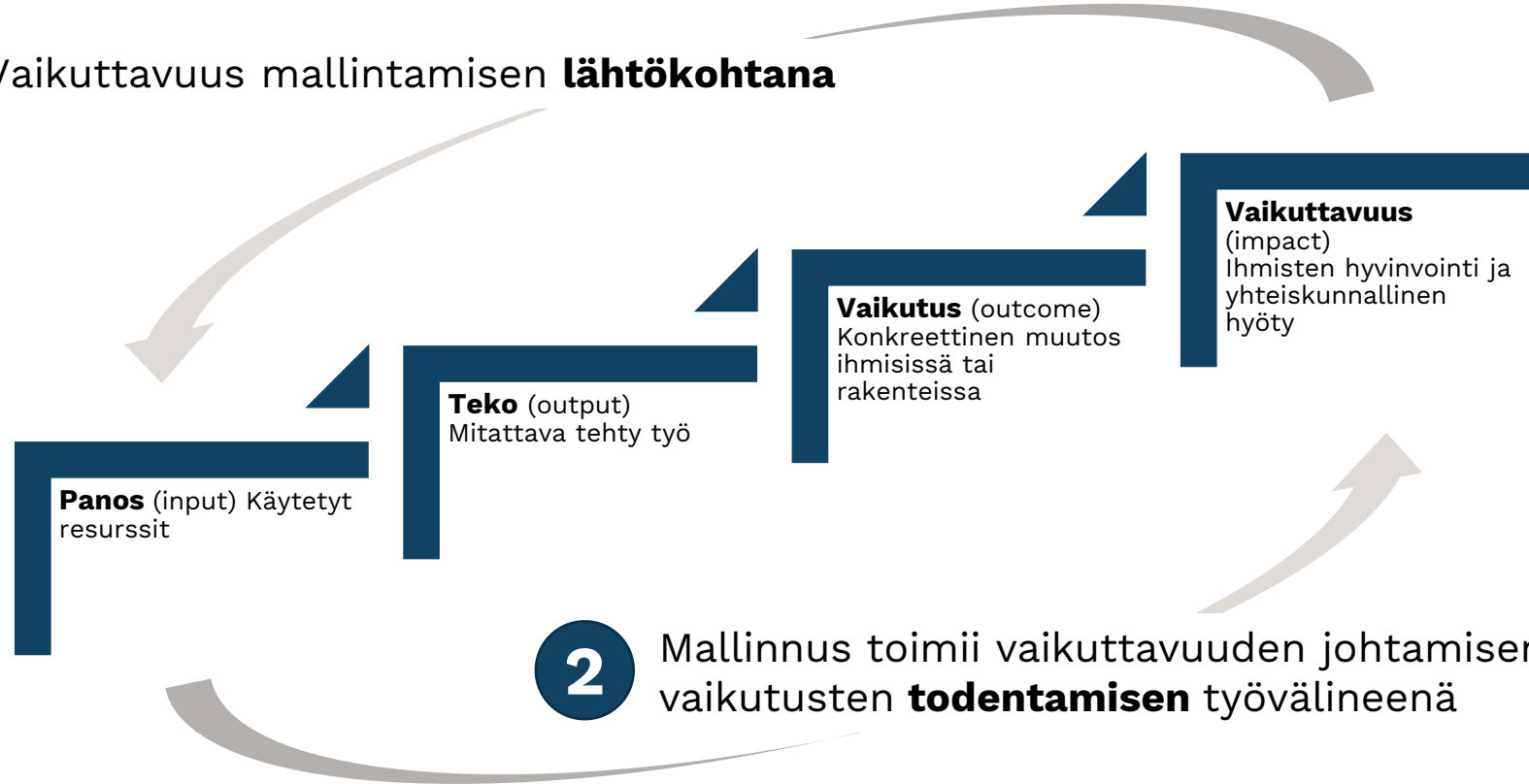
- Minkälaista inhimillistä ja taloudellista hyötyä myönteiset muutokset tarkoittavat?

- Minkä mitattavien tavoitteiden saavuttamisesta ollaan halukkaita maksamaan ja kuinka paljon?

(Lähde: Vaikuttavuusinvestoinnin osaamiskeskus (TEM))

Vaikuttavuusketju (soveltaen The iooi method by Bertelsmann Stiftung) ja vaikuttavuuden mallintaminen

1 Vaikuttavuus mallintamisen lähtökohtana

2 Mallinnus toimii vaikuttavuuden johtamisen ja vaikutusten **todentamisen** työvälineenä

(Lähde: Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus (TEM))

Mallinnukset

Yhteiskunnallisen hyödyn mallinnus

- Perustuu halutun muutoksen taustalla olevien juurisyiden ja mahdollisuuksien sekä niistä seuraavien taloudellisten vaikutusten tunnistamiseen
- Rajaa vaikutusketjun ylimmällä portaalla olevan ilmiön ja nimeää lopullisen tavoitteen saavuttamiseksi vaadittavat konkreettiset muutokset => Laskee millaisia taloudellisia hyötyjä toiminnan uudelleen suuntaamisella voisi olla mahdollista saavuttaa

Vaikutusten syntymisen mallinnus

- Esittää miten yhteiskunnallisen hyödyn edellyttämät muutokset saavutetaan
- Hahmottaa tavoiteltujen konkreettisten muutosten aikaansaamiseksi tarvittavia keinoja ja arvioi niiden edellyttämän investoinnin suuruuden => systeemisen muutoksen kuvaus

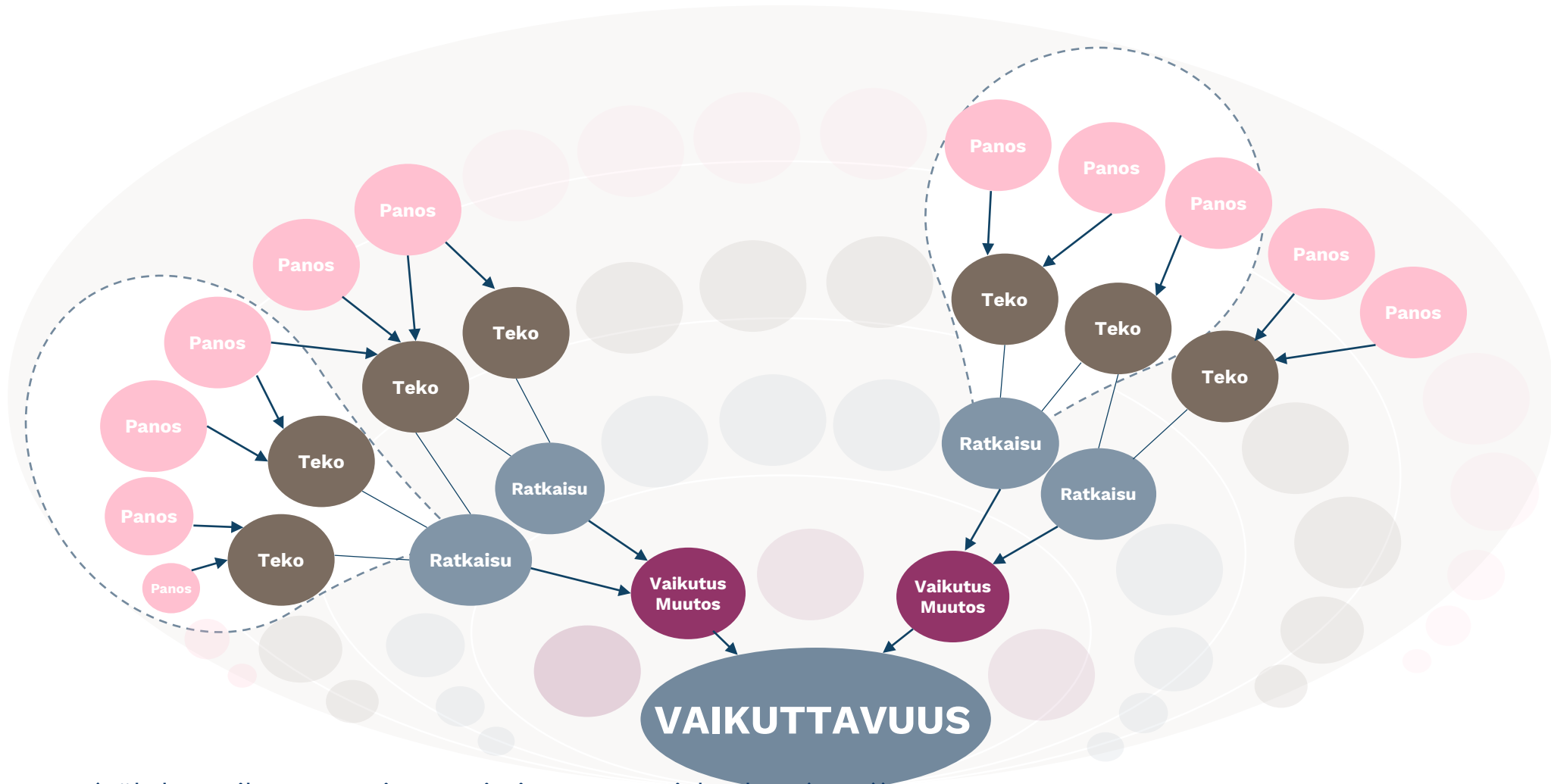
Interventioiden toteuttamisen mallinnus

- Esittää miten palvelu(kokonaisuus) tuottaa halutun tuloksen
- Liittyy vaikutusketjun kahden alimman osan, tekojen ja panosten käytön kuvaamiseen
- Sisältää usein myös investoinnin takaisinmaksu- ja tuottolaskelmat (ROI)

(Lähde: Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus (TEM))

Vaikuttavuuden ekosysteemi

(Lähde: Vaikuttavuusinvestoinnin osaamiskeskus (TEM))

Miten toiminnan onnistumista mitataan?

Tulosmittarit

- Määrittävät tulospalkkion maksun.
- Ovatko halutut muutokset toteutuneet?

Toimintaa ohjaavat mittarit

- Auttavat optimoimaan resurssien käytön.
- Tehdäänkö oikeita asioita?

Prosessimittarit

- Kertovat suoritteiden ja prosessin laadusta.
- Tehdäänkö oikealla tavalla?

Muut mittarit

- Mittarit, jotka kiinnostavat tulospalkkion maksajia ja/tai muita yhteistyötahoja.
- Mikä hyödyllistä toiminnan kehittämisen ja laajentamisen näkökulmasta?

(Lähde: Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus (TEM))

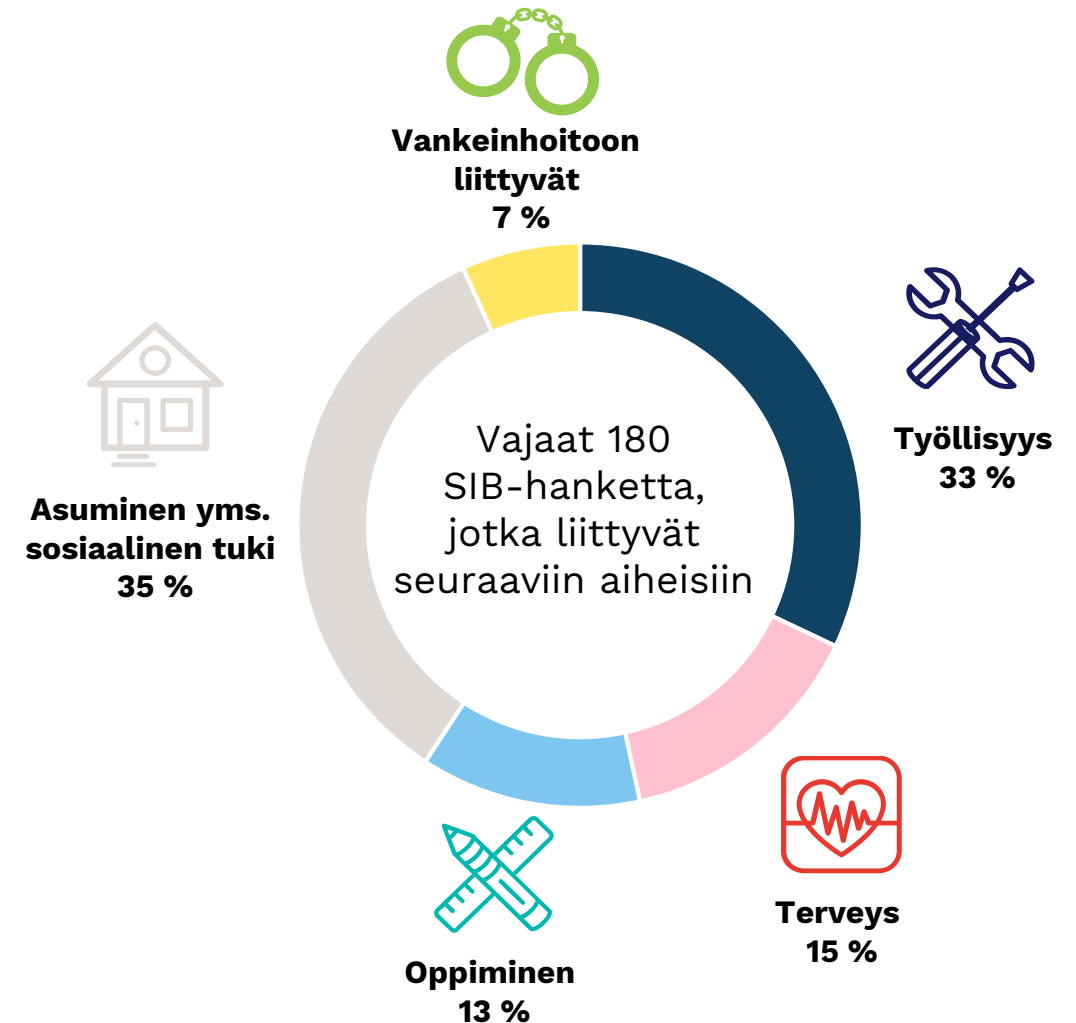
Impact Bond -hankkeet maailmanlaajuisesti

- Maailman ensimmäinen SIB Isossa-Britanniassa vuonna 2010: ”Peterborough SIB”

- Kehittyvillä markkinoilla 11 Development Impact Bond -hanketta, joissa teemoina esim. terveys ja maatalous

Lähteet: Brookings Impact Bonds Database ja Social Finance SIB Database

SIB-hankkeita Suomessa

Toteutuneita

- Työhyvinvoinnin edistäminen julkisella sektorilla (TyHy-SIB), tulospalkkio: neljä julkisen sektorin työnantajaorganisaatiota **PÄÄTTYNYT**
- Maahanmuuttajien nopea työllistyminen ja kotoutuminen (Koto-SIB), tulospalkkio: TEM **PÄÄTTYNYT**
- Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (Lapset-SIB I), tulospalkkio: Helsinki, Hämeenlinna, Kemiönsaari, Lohja ja Vantaa **KÄYNNISSÄ**
- Lapset-SIB II: Jyväskylä, Karviainen (Karkkila ja Vihti), Tampere **HANKEHALLINNOIJAN KILPAILUTUS**
- Työllistymisen edistäminen (Työ-SIB), tulospalkkio: TEM **KÄYNNISSÄ**

Suunniteltuja tai selvitysvaiheessa

- Lapsiperheiden hyvinvointi
- Työikäisten työkyky ja hyvinvointi
- Ikääntyneiden itsenäisen toimintakyvyn vahvistaminen
- Ilmasto ja muu ympäristö, esim. maatalouden ravinteiden kierrätys
- Asumisen energiatehokkuus

(Lähde: Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus (TEM))

Julkinen sektori määrittelee tulostavoitteen, ei tekemisen tapaa

- Esim. väestöryhmä => hyvinvointia halutaan lisätä, ympäristö=> halutaan myönteinen muutos
- Halutun tavoitetason tai muutoksen, joka on mitattavissa
- Tuloksen taloudellisen arvon => palveluntuottajille (ja sijoittajille) maksettavan tulospalkkion

Palveluntuottajat: käytännön toimet parhaaksi katsomallaan tavalla yhteistyössä ostajan kanssa

- (Lähde: Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus (TEM))

Mitä kunnalta edellytetään?

- Selvitys tarpeesta ja arvioiduista vaikutuksista – talous- ja substanssiyksiköt
- Selvitys hankkeen kytköksistä (puoltavat ja/tai vastustavat vaikutukset)
- Osallistuminen mittareiden ja mittaamisen määrittelyyn
- Varautuminen talousvaikutuksiin = tavoiteltu tulos => tulospalkkio
- Päätös - sekä viranhaltijoilta että luottamushenkilöiltä

Tulevaisuuden näkymät ja eteneminen

- Haasteita koronan jälkihoidossa, sosiaalisissa kysymyksissä, kestävän kehityksen ja ympäristöasioiden hoitamisessa...
- => Ilmeinen tarve analysoida tulevaisuutta, mutta kuinka kauas kyetään ja millä keinoin? Voidaanko eri osa-alueiden ennusteita yhdistellä ja saada lisäarvoa?
- Tarvetta yhteistyölle
- Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskuksen johdolla on tehty esitys vaikutusten hankintainstrumentista julkiselle sektorille.

Eteneminen

- Lisätietoja: <https://tem.fi/vaikutusten-hankinnan-suunnittelun-tueksi>
- [Yhteyshenkilö: Mika Pyykkö, Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus \(TEM\)](#)
- [Myös muita kuin edellä kuvattuja teemoja voi ehdottaa](#)

Jari Vaine

Puhelin 09 771 2018, 050 562 7687

jari.vaine@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi